

Příbram

Kraj: Středočeský

Správní obvod: Příbram

Nadmořská výška: 502 m n. m.

Počet obyvatel: 30 628

Adresa URL: www.pribram.eu

Okres: Příbram

GPS souřadnice: 49.685432N, 13.998945E

První pís. zmínka: 1216 (808 let)

PSČ: 261 01

Památky a zajímavosti Příbram

Hlavními dominantami historického města Příbram je kostel sv. Jakuba a Svatohorský klášter, který ční na návrší nad městem. V Příbrami můžete najít následující památky a zajímavá místa:

známé poutní místo Svatá Hora - barokní kostel a klášter, spojený s městem unikátním zastřešeným schodištěm.

Náměstí Tomáše Garrigua Masaryka:

kostel sv. Jakuba (založený v roce 1298, s barokní lodí, novogotická věž z 19. století),
budova bývalého soudu (sgraffita podle kreseb Mikoláše Alše s hornickými motivy),
budova Knihovny Jana Drdy a další historické budovy;

Městský úřad - neorenesanční budova z roku 1890, architekt Vojtěch Ignác Ulmann

Zámeček-Ernestinum - původně tvrz z 14. století, později arcibiskupská rezidence, nyní kulturní středisko s Galerií Františka Drtikola, původní gotický arkýř

památník obětí první světové války (Akad. sochař Václav Šára), socha arcibiskupa Arnošta z Pardubic (sochař Ivar Kodým)

Pražská ulice - městská zóna s obchody a restauracemi, na horním konci Václavské náměstí s kašnou a sochou sv. Václava (sochař Stanislav Hanzík)

Jiráskovy sady - park v centru staré Příbrami, obklopený historickými budovami:

konvikt (církevní škola), později budova rektorátu Vysoké školy báňské nebo sídlo Okresního národního výboru, architekt V. I. Ulmann,
pomník literárnímu dílu Aloise Jiráska (sochař Václav Šára), busta generála Richard Tesaříka.

příbramský hřbitov - hrobky mnoha příbramských osobností, památník obětí požáru v Mariánském dole v r. 1892 (druhý stejný se nachází na zdabořském hřbitově), památník vojáků Rudé armády padlých v okolí města za druhé světové války;

busta Antonína Dvořáka na Dvořákově nábřeží

Na tzv. sídlišti vybudovaném po roce 1945 se nachází:

Kulturní dům - postavený v roce 1959, architekt Václav Hlinský, sídlo příbramského divadla Antonína Dvořáka

poblíž socha Antonína Dvořáka (sochař Josef Wagner)

socha Horníka (sochař L. Lošák) u příbramského gymnázia

Muzeum třetího odboje

Na Březových Horách se nachází:

pět historických dolů a další objekty Hornického muzea Příbram

kostel sv. Vojtěcha - neorenesanční, dokončen r. 1889

hornický kostelík sv. Prokopa - založen v 18. století na místě staré dřevěné zvonice

kostel sboru Mistra Jakoubka ze Stříbra - postaven 1936

O výše uvedených památkách podrobněji:

Zámeček-Ernestinum

Jednou z historicky nejvýznamnějších staveb Příbrami je Zámeček-Ernestinum, původně dřevěná tvrz církevních majitelů panství, tyčící se několik desítek metrů od náměstí T. G. Masaryka.

Přestavba dřevěné tvrze v kamenný hrádek, jádro dnešního Zámečku - Ernestina, je věrohodně prokázána až od poloviny 14. století. Souvisí s činností aktivitami snad nejslavnějšího majitele panství arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Arnoštův nástupce arcibiskup Jan z Jenštejna nechal tvrz koncem 14. století obehnat zdí a hlubokým příkopem.

Tato významná dominanta Příbrami se podle zakladatele nazývala Ernestinum, později Marienburg, dlouhá léta byl zažitý název Zámeček a před několika lety se město vrátilo k původnímu pojmenování. V současné době je oficiální název Zámeček-Ernestinum.

Stavba citelně utrpěla za husitských válek, dále v 16. století při nepokojích měšťanů namířených proti vrchnostenské správě, v době třicetileté války a také mnoha nevhodnými stavebními úpravami. Do dnešního dne se proto dochoval pouze na východní straně gotický arkýř kaple s žebrovou klenbou a ještě několik dalších prvků.

Zcela mimořádný význam v moderních dějinách Zámečku-Ernestina sehrál rok 1849, kdy se po rozsáhlé přestavbě stala tato budova prvním sídlem montánního učiliště, později báňské akademie a Vysoké školy báňské, která tady existovala až do školního roku 1945–1946.

V současné době se zde nachází Galerie Františka Drtikola. Dále zde najdete Muzeum třetího odboje, které provozuje Konfederace politických vězňů ČR.

V roce 2002 město osadilo před Zámečkem-Ernestinem pískovcovou sochu arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Jejím autorem je ak. sochař Ivar Kodým.

Radnice

V severovýchodním rohu náměstí T. G. Masaryka, na místě někdejšího slavného hostince U Heroltů (sílo vlasteneckého spolku Měšťanská beseda), který zde vznikl v lokalitě původní jezuitské rezidence ze 17. století, nechal v roce 1890 vybudovat příbramský starosta Karel Hail reprezentativní objekt spořitelny a radnice. Vyznačuje se bohatě členěnou fasádou v módním novorenesančním slohu podle návrhu architekta V. I. Ulmanna z ateliéru B. Münzebergera. Právě stavbou radnice korunoval pravděpodobně nejvýznamnější starosta v historii Příbrami Karel Hail své záslužné dílo ve prospěch města.

Knihovna

Uprostřed západní strany náměstí T. G. Masaryka je hlavní budova Knihovny Jana Drdy. Vznikla v místě, kde stával snad nejstarší příbramský měšťanský dům, datovaný k r. 1379, který údajně patřil rychtáři Janu z Michalovic. Tento původně gotický objekt byl v době 30leté války vypálen a později přestavěn barokně, s dvojicí štítů a podloubím. Svě místo zde měl známý zájezdní hostinec U Černého orla. V 70. letech 19. století došlo k zásadní přestavbě, při které bylo zadrženo podloubí a byly odstraněny charakteristické štíty. Po 1. světové válce pak byla budova do základů rozbořena. V roce 1922 ji vystřídal dům okresního zastupitelstva s architekturou, která se dochovala do současnosti. Od 80. let 20. století zde má sídlo Knihovna Jana Drdy.

Svatá Hora

Nejvýznamnější pozoruhodností Příbrami je národní kulturní památka Svatá Hora. Toto známé

evropské mariánské poutní místo, barokní architektonický skvost, se tyčí nad městem ve výšce cca 590 m již víc než 300 let. Počátky kultu milostné sošky Panny Marie Svatohorské se podle pověstí vážou s dobou působení arcibiskupa Arnošta z Pardubic v polovině 14. století. Ten měl dle známé legendy sošku Panny Marie sám vyřezat z hruškového dřeva.

Rozhodující význam měl v historii Svaté Hory rok 1647, kdy do té doby poměrně malou známou kapli získali jezuité a podle plánů Carla Luraga a P. Benjamina Šlajera ji začali od roku 1658 velkoryse přestavovat na honosný chrám. Hlavní výstavba komplexu proběhla v letech 1658–1675. Postupně se zde zrodilo jedno z nejslavnějších českých poutních míst a významné centrum mariánského kultu v Evropě. Tuto mimořádně cennou památku českého baroka 17. století vyzdobila řada umělců v čele se světoznámým sochařem J. Brokoffem, malířem P. Brandlem a dalšími.

Svatá Hora se vyznačuje především nádhernou střední chrámovou stavbou baziliky Nanebevzetí Panny Marie Svatohorské, tyčící se na terase s balustrádou, obklopenou ambity s lunetovými obrazy a dalšími uměleckými prvky. Chloubou chrámu je i hlavní oltář - celý ze stříbra.

U severovýchodního nároží stojí patrová rezidence a na téže straně je také vchod do svatohorských schodů, které jsou dlouhé 450 m a spojují chrám s městem. Toto původně odkryté schodiště, prvně připomínané roku 1685, bylo později zastřešeno a na jeho konečné architektonické podobě z let 1727–1728 se podílel K. I. Dienzenhofer.

K areálu Svaté Hory patří také několik památek stojících bezprostředně u poutního místa, např. kamenný sloup se zlacenou sochou P. Marie Svatohorské, sousoší Kalvárie z roku 1692, Svatohorský dub, Mariánská studánka a Křížová cesta.

Svatá Hora je slavné poutní místo a je významným centrem mariánského kultu v Evropě.

Kostel sv. Jakuba

Původně gotický kostel sv. Jakuba představuje pravděpodobně nejstarší architektonickou památku ve městě. Její vznik ve 13. století nám přibližuje například zajímavá listina datovaná k 6. červnu 1298. V 18. století došlo k zásadním barokním úpravám. Hlavní oltář z roku 1750 byl zhotoven z mramoru a je prací Josefa Lauermanna. Pochází z kláštera v Mariánské Týnici, po jehož zrušení v roce 1785 byl oltář přenesen do Příbrami. S ohledem na svoji výšku byl zapuštěn základem asi 4 m níže do původní gotické krypty. Z Týnice pocházejí rovněž torza tepaných mříží a balustry, dva další oltáře se sochami cisterských světců a také kazatelna. K nejcennějším památkám se řadí původní příbramská cínová křtitelnice z roku 1511. Současná podoba stavby pochází z roku 1869. Kostel tvoří dominantu náměstí T. G. Masaryka.

Kostel sv. Vojtěcha

Kostel sv. Vojtěcha je nejvýznamnější stavbou na náměstí J. A. Alise v Příbrami VI - Březových Horách. Byl vybudován v novorenesančním slohu v letech 1887–1889 podle plánů renomovaného architekta B. Münzbergera. Má pilířové stejnolodí, obdélníkový presbytář s apsidou a hranolovitou věž. Okna se vyznačují pseudorenesanční malbou od J. Z. Quasta, která představuje Pannu Marii Bolestnou. V průčelí se nachází polychromovaný reliéf znázorňující Ježíška držícího v rukou březovou větvíčku - symbol Březových Hor a zdejších dolů. Chrám byl zasvěcen patronu horníků sv. Vojtěchu, což je patrné i na hlavním oltářním obraze. V levé lodi se vyjímá oltář Panny Marie, v pravé oltář sv. Václava.

Sbor Mistra Jakoubka ze Stříbra

Nejnovější církevní stavbou na Březových Horách je sbor Církve československé husitské na paměť Mistra Jakoubka ze Stříbra. Byl postaven v Prokopské ulici v roce 1936 podle návrhu architekta S. Vachaty. Objektu vévodí 30 m vysoká věž zakončená douramenným křížem. Na vrcholu věže je ochoz sloužící jako rozhledna. Do sboru se vstupuje mramorovým kolumbáři, které osvětlují barevná okna s nápisy "Pokoj vám" a "Pravda vítězí". Autorem tohoto výtvarného řešení byl ak. sochař Václav Šára. Jeho dílem jsou i reliéfy u oltáře a sousoší s názvem "Práce" a "Svoboda" v rozích sboru. V kněžišti za oltářem spočívá na kamenech z březohorského dolu Vojtěch a z města Stříbra svítící dvouramenný kříž. Na bohoslužebném stole je svícen v podobě sepnutých rukou nad horou Říp a nápis: "Modlitba za vlast". Pod kůrem je druhé kolumbárium, zasklené. Je zde rovněž celoročně vystavený hornický betlém od místního havíře a hudebníka Emanuela Trnky.

Kostel sv. Prokopa

Nejstarším církevním objektem na Březových Horách byla dřevěná Prokopská zvonice situovaná na vrchol Březové hory. Stála zde již v 16. století. Velmi cennou památkou na tuto dobu je původní zvon z roku 1580. Ten je nyní v expozici Hornického muzea. Podnět k přestavbě dřevěné zvonice v kamennou kapli dal horní mistr Jiří Tomáš Pusch. Roku 1732 byla kaple dostavěna a v den sv. Prokopa, patrona horníků, v roce 1733 vysvěcena. Postupem let se však kaple byla malá s ohledem na množství havířů, kteří se v okolí usazovali.

Roku 1835 byl proto nejprve ke kapli přistavěn dřevěný přístavek a v roce 1879 byla větší část staré kaple zbourána a byla v pseudorománském slohu vybudována současná stavba kostela.

Kostel je jednodlný, s hranolovitou věží v západní části. Má obdélníkový presbytář. Hlavní oltář je portálový, sloupový s obrazem sv. Prokopa a barokními sochami sv. Vojtěcha a sv. Prokopa. Boční oltář sv. Barbory je rokokový, se soškami sv. Vojtěcha a sv. Jana Nepomuckého.

Konvikt

K původně církevním stavbám se řadí někdejší arcibiskupský konvikt v novorenesančním francouzském slohu z roku 1892, dílo slavného českého architekta V. I. Ulmanna, situovaný do Jirákových sadů. Od roku 1922 do roku 1946 (mimo nacistickou okupaci) v konviktu sídlil rektorát Vysoké školy báňské a poté objekt využíval až do roku 1990 okresní národní výbor.

Dům Holých a Modrý Hrozen

Dům Holých a hotel pojmenovaný Modrý hrozen na jižní straně náměstí T. G. Masaryka stojí v místech původní středověké zástavby města Příbram. Podle doposud probádaných prostor dvoupodlažních sklepení, ve kterých byla i studna s dochovanými staršími gotickými klenbami, je možné usuzovat, že se jednalo o právojárečné domy.

Na objektu Holých jsou dodnes patrné stopy i po dalších stavebních úpravách, včetně podloubí. To bylo na této straně náměstí postupně odstraněno ve 30.–40. letech 19. století. Vlevo býval hotel Modrý hrozen s restaurací na místě domu, který zde barokně vystavěl v letech 1680–1684 kupec Jan Jakub František Pivec, na parcelách dvou původních gotických stavení i na částech gotického zdiva. Novodobé úpravy zaznamenal tento objekt roku 1865. Naposledy byl Modrý hrozen od základů rekonstruován v roce 1994. Hostinec s

oblibou navštěvoval na přelomu 19. a 20. století například i génius světové hudby Antonín Dvořák pobývajících tehdy často v nedaleké Vysoké u Příbramě. To dokumentuje pamětní deska vpravo od vchodu do budovy.

V současné době zde již není hotel, ale budova slouží potřebám ČSOB.

Hornické muzeum

www.muzeum-pribram.cz

Hornické muzeum Příbram, nyní příspěvková organizace Středočeského kraje, vzniklo v roce 1886. Rozlohou areálu a počtem expozic je největším hornickým muzeem v České republice. V roce 2004 nabízí ke shlédnutí 35 stálých expozic situovaných v historických objektech Ševčinského, Anenského, Vojtěšského a Drkolnovského dolu v Příbrami, v budově Mincovny v Novém Kníně, v Muzeu vesnických staveb středního Povltaví ve Vysokém Chlumci a v Památníku Vojna - bývalém vězeňském zařízení z období komunistické diktatury. O šachetní věži Ševčinského dolu z roku 1879 se uvažuje, že by mohla být navržena mezi technické památky UNESCO. Muzeum je známé tím, že jeho návštěvníci mohou sfárat i do historického podzemí zdejších stříbrorudných dolů.

Jednotlivé expozice v Příbrami - Březových Horách prezentují veřejnosti dějiny zdejšího hornictví a hutnictví od pravěku (doby Keltů) až do současnosti, seznamují s báňským národopisem a zároveň nabízejí prohlídku unikátních mineralogicko-geologických vzorků z březohorského stříbrorudného revíru, příbramského uranového ložiska a podbrdské železářské oblasti.

K nejvýznamnějším exponátům se řadí státem chráněné technické památky - parní těžní stroj Vojtěšské šachty z roku 1889, parní těžní stroj dolu Anna z roku 1914, důlní kompresor z dolu Generál Štefánik z roku 1928 a vodní kolo dolu Drkolnov z 19. století, montánní památka mezinárodního významu. Prohlídka všech expozic trvá 3 hodiny, je možné si však vybrat i jednotlivé výstavní celky. Mezi největší atrakce patří možnost vstoupit do podzemí a projet důlním vláčkem přes 260 m Prokopskou štolou až k ústí nejhlubší jámy v březohorském rudním revíru - Prokopské jámy z roku 1832 hluboké 1600 m, která zároveň patří k nejhlubším ve střední Evropě.

Dále je možné absolvovat podzemím 330 m dlouhou Vodní štolou Anna z 18. století úsek mezi dolem Anna a Vojtěch. Na odvalu Ševčinské šachty prezentuje muzeum expozici důlní techniky Uranových a Rudných dolů Příbram, používané od 2. poloviny 20. století do současnosti.

Nejnovější atrakcí je prohlídka vodního kola v podzemí dolu Drkolnov z 19. století (info z roku 2013). Pro geology (amatéry i profesionály) pořádá muzeum ve svém areálu na odvalu Ševčinské šachty sběr mineralogicko-geologických vzorků (za úplatu).

Rozhledna nad Orlovem u Příbrami

Rozhlednička Orlov nabízí daleké výhledy, ale bohužel pouze ve směru SV, V a JV. Nádherně je vidět třeba na Hrby, Příbram, Březové Hory, Svatou Horu, směrem severním a západním je výhled omezen okolními stromy.

Malá dřevěná rozhledna připomínající spíše myslivecký posed se nachází nad osadou Orlov u Příbrami v lokalitě Výsluní. O její vybudování se zasloužilo město Příbram, které poskytlo pozemek a materiál a lidé z osady Orlov. Ti se ujali vlastní realizace stavby. Rozhledna byla postavena z dotace EU na jaře 2009.

